

Pašvaldību rīcība ģimenēm labvēlīgākas vides radīšanai

LABKLĀJĪBAS
MINISTRIJA

Pamatprincips

Likums “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 23.punkts:

Pašvaldības autonomās funkcijas ir īstenot bērnu tiesību aizsardzību attiecīgajā administratīvajā teritorijā

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26.pants:

(1) Ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Valsts un pašvaldība atbalsta ģimeni, it īpaši daudzbērnu ģimeni, un sniedz tai palīdzību.

(4) Valsts un pašvaldības sniedz atbalstu ģimenes un bērnu izglītības, veselības nostiprināšanas, kultūras un sporta, kā arī atpūtas iestādēm un organizācijām, lai sekmētu bērna fizisko attīstību un radošo darbību, gādā par bērna brīvā laika pavadīšanas iespējām un sniedz citus pakalpojumus, kuri veicina bērna pilnveidošanos un palīdz ģimenei bērna audzināšanā.

Labklājības ministrijas politikas prioritāte 2010. – 2014.gadam

Bērnu pilnvērtīgai attīstībai labvēlīga vide – ģimene

Īstenošana:

Pasākumi Valsts programmā bērna un ģimenes stāvokļa uzlabošanā,
normatīvo aktu izstrāde, institucionālā sadarbība

Politikas plānošanas dokumenti

1. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam
 - Rīcības plāns Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011. - 2017.gadam īstenošanai 2012. – 2014.gadā
2. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam
3. Reģionālās politikas pamatnostādnes līdz 2020.gadam (izskatītas 19.08.2013. MKK sēdē)

Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam

Virsmērķis:

Veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā.

Galvenie rīcības virzieni:

1. Ģimenes dibināšana un laulība
2. Ģimenes dzīves plānošana un bērna ienākšana ģimenē
3. **Atbalsts vecāku pienākumu īstenošanai**
4. **Ģimenes stabilitāte**
5. **Ārpusģimenes aprūpe**

Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam

Galvenie pasākumi:

- Atbalsta politika ģimenēm dažādos dzīves ciklos (brīvpusdienas skolā sākumskolu klasēm, daudzbērnu ģimeņu atbalsta politika, darba un ģimenes dzīves saskaņošanas sistēmas attīstība);
- Atbalsta politika ģimenēm krīzes situācijās (vardarbības ģimenē novēršanas politikas pilnveidošana, nepieciešamo pakalpojumu pieejamību);
- Ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidošana (sekmēt pēc iespējas lielākam bērnu skaitam iespēju augt ģimeniskā vidē vai ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā, adopcijas veicināšana).

Atbalsta politika ģimenēm dažādos dzīves ciklos

Galvenās aktivitātes:

- Brīvpusdienu nodrošināšana skolā sākumskolu klasēm, kā arī pirmsskolas izglītības iestādēs
 - Pašlaik brīvpusdienas tiek nodrošinātas 1.un 2.klašu skolēniem
- Daudzbērnu ģimeņu atbalsta politika
 - Lai gan Bērnu tiesību aizsardzības likumā ir noteikts, ka valsts un pašvaldība īpaši palīdz daudzbērnu ģimenēm, ļoti bieži tas netiek ievērots
- Darba un ģimenes dzīves saskaņošanas sistēmas attīstība
 - Nepieciešams uzņēmējus un pašvaldības institūcijas radīt ģimenei draudzīgas darba vietas, kas mazinātu bezdarbu un darba un ģimenes dzīves saskaņošanu

Atbalsta politika ģimenēm krīzes situācijās

Galvenās aktivitātes:

- Pilnveidot sociālās drošības tīklu ģimenēm ar bērniem
 - Pašvaldību saistošajos noteikumos trūkst skaidra redzējuma attiecībā uz ģimeņu ar bērniem situācijas uzlabošanu
 - Netiek nodrošināta iespēja pilnībā visiem bērniem saņemt pirmsskolas izglītības iestādes līdz 5 gadu vecumam
 - Nepieciešamo pakalpojumu izveide pašvaldībās atbilstoši “pakalpojuma grozam”
- Vardarbības ģimenē novēršanas politikas pilnveidošana
 - Nepieciešams skaidri formulēts starpinstitucionālā sadarbības mehānisms, kas sekmētu vardarbības ģimenē novēršanu un mazināšanas risku

Ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidošana

Galvenās aktivitātes:

- Sekmēt pēc iespējas lielākam bērnu skaitam iespēju augt ģimeniskā vai tai pietuvinātā vidē
 - Pašlaik bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes nav ģimenes videi pietuvinātas, tādejādi nenodrošinot bērna pilnvērtīgu attīstību
 - Deinstitutionalizācija – ESF Darbības programmas 2014. – 2020.gadam aktivitātes
- Adopcijas veicināšana
 - Nepieciešams apzināties, ka adopcija ir vislabākais ārpusģimenes aprūpē esoša bērna interešu nodrošinājums
- Starpinstitucionālā sadarbība
 - Dažkārt sadarbības trūkums kavē bērna vislabāko interešu nodrošināšanu

Rīcības plāns Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011. - 2017.gadam īstenošanai 2012. – 2014.gadā

- 3.1.1.2.pasākums – veicināt pašvaldību atbalsta politikas ģimenēm plānošanu un iekļaušanu pašvaldību attīstības programmās, tajā skaitā pašvaldību priekšlikumu izstrādi bērnu pieskatīšanas pakalpojumu nodrošināšanai un to daudzveidības attīstīšanai, un sniegt metodisku atbalstu pašvaldībām attīstības programmu izstrādē
- 3.2.12.1. pasākums – pašvaldībām, izstrādājot attīstības programmas, ņemt vērā, ka viena no prioritātēm ir atbalsta politika ģimenēm, īpaši ar bērniem, izstrāde un īstenošana

Reģionālās politikas pamatnostādnes līdz 2020.gadam

Rīcības virziens 2.3. Palielināt pašvaldību lomu demogrāfiskās situācijas uzlabošanā vietējā līmenī:

- 2.3.1. Izstrādāt un īstenot valsts atbalsta pasākumu pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu rindu likvidēšanai
- 2.3.2. Sagatavot priekšlikumus pašvaldībām saistošo noteikumu izdošanai saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 5.panta 3.daļu, paredzot ģimenes ar bērniem līdz pirmsskolas vecumam un ģimenes, kurās bērnus aprūpē viens vecāks, kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju grupas, kas tiesīgas saņemt nodokļa atvieglojumus (t.sk. attiecībā uz īrētiem mājokļiem)
- 2.3.4. Izstrādāt priekšlikumus pašvaldībām par ģimenei draudzīga komersantu statusa attīstīšanu vietējā līmenī:
 - veicināt pašvaldību iestāžu un uzņēmumu aktivitātes šī statusa iegūšanai;
 - radīt piemēru vietējiem uzņēmējiem, popularizēt ģimenei draudzīga komersanta statusu un pieteikt vietējos uzņēmējus statusa iegūšanai
- 2.3.5. Sagatavot ieteikumus atbalsta politikas ģimenēm plānošanai un īstenošanai vietējā līmenī, t.sk.:
 - par tām piederošo brīvo dzīvojamo telpu piešķiršanu ģimenēm ar bērniem līdz pirmsskolas vecumam ar īpašiem nosacījumiem;
 - par savstarpējas sadarbības veicināšanu starp tām pirmsskolas izglītības iestādēm, kurās trūkst brīvu vietu un kurās ir pieejamas brīvas vietas bērniem;
 - par pirmsskolas izglītības iestāžu pakalpojumu papildināšanu;
 - atbalsta ģimenes pakalpojuma nodrošināšanai vietējā līmenī (izmantojot pašvaldību deleģēto kontaktpersonu veselības veicināšanas jautājumos tīklu), kas ietver arī sabiedrības informēšanas pasākumus par ģimeni un bērniem kā vērtību

Pašvaldību attīstības programmas

Kuldīgas pilsētas teritorijas attīstības programma:

- 1.2.4. Izveidot publisko peldvietu
- 1.4.1. Pieprasījuma izpēte un prognozes (Izpēte par pieprasījumu demogrāfiskā, sociālā un ekonomiskā; uzvedības aspektos)
- 1.6.5. Uzlabot drošību pie Kuldīgas bērnu un jauniešu iestādēm
- 1.6.6. Attīstīt velomaršrutus saskaņā ar izstrādāto shēmu
- 5.9.5 Labiekārtot izglītības iestādes (labvēlīgas vides nodrošināšana – padarīt pieejamas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām)

Nav atsevišķas sadaļas par atbalsta pasākumiem ģimenēm ar bērniem

Ieteikumi pašvaldībām

Jautājumi, kas būtu jāklauj pašvaldību attīstības programmās:

1. Pašvaldības attīstības programmās nepieciešams izdalīt atsevišķu sadaļu, kurā ir paredzēti īpaši atbalsta pasākumi ģimenēm ar bērniem
2. Atbalsta pasākumi ģimenēm ar bērniem (ne tikai trūcīgajām un maznodrošinātajām)
3. Īpašu pakalpojumu piedāvāšana ģimenēm ar bērniem invalīdiem
4. Sadarbība ar uzņēmējiem ģimenēm draudzīgu pakalpojumu veicināšanā
5. Bērnu pieskatīšanas pakalpojumi (bērnudārzi, aukļu dienesti u.c.)
6. Pašvaldībā vienotas sistēmas izveide, lai laicīgi pamanītu problēmas ģimenēs un nodrošinātu nepieciešamās palīdzības saņemšanu

Ieteikumi pašvaldībām

Jautājumi, ko būtu jāklauj pašvaldību attīstības programmās:

7. Ārpusģimenes aprūpes organizācija pašvaldībās (audžuģimeņu kustības attīstība un atbalsta pakalpojumi ārpusģimenes aprūpes nodrošinātājiem – aizbildņiem un audžuģimenēm, kā arī viesģimenēm bērnu namu bērniem)
8. Principa ieviešana, lai bērnu uzraudzītu vismaz divus gadus pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās – atbalsts, lai bērns spētu iekļauties sabiedrībā
9. Adoptētāju meklēšana
10. Jauniešu māju veidošana ārpusģimenes aprūpes institūcijās esošiem bērniem

Paldies!

Baiba Abersone
Bērnu un ģimenes politikas
departamenta vecākā referente
baiba.akersone@lm.gov.lv, t.67021590